

H. Djurhuus: søguligt yvirilit

»HEIMASTÝRISLÓGIN ER STÓRT SÆÐ EITT AVRIT AV UPPSKOTI JAVNAÐARFLOKKSINS, IÐ SOSTATT KOM AT EIGA HÖVUÐSLUTIN I LOYSNINI AV 40 ÁRA SAMFELAGSLIGUM STJÓRNARSTRÍÐI.«

Soleiðis tóku vit til í einum yviriliti um tað, fram er farið í samband við stríðið um statsrettarligu stóðu okkara fram til dagin í dag.

Við at samanbera heimastýrslógina við uppskot javnaðarmanna um nýggja stýrisskipan fyri Føroyar, vil hvør einasti Føroyingur áðanna, at hetta er rætt. Soleiðis vil hvør einasti Føroyingur við at lesa munliga uppritið av stjórnarsamráðingunum áðanna, at júst javnaðarmenn við teirra ágrýtni og teirra miðvísu uppskoti vóru hövuðslutrin í arbeiðinum at vinna mætasta fram stig, ið enn er vunnid á sjálvstýrisleiðini.

SØGULIGT FALSUM!

Hetta er aftursvar Hákun Djurhuusar til teir óreiðuliga veruleikar, ið nevndir vóru í okkara yviriliti.

So kemur Hákun við ymskum trúttanum, ið tað, um síðan fór fram.

Tá hinir flokkarnir ikki vildu taka undir við javnaðarflokkinum, varð farið til samráðingar við Danir uttan nakra semju flokkanna millum; men umboðsmenn javnaðarflokksins kundu tó beinvegin, sambært teirra uppskot greiða sína stóðu til nýggja stýrisskipan fyri Føroyar.

Endalig semja varð eingin av hesum samráðingum; og tá valið kom at standa imillum danska stjórnaruppskotið og loysing, helt javnaðarflokkurin, at tað var frægari at taka við danska stjórnaruppskotinum — sjálvt um tað ikki í heilum líki var í samleið við stjórnarstóðu javnaðarmanna — heldur enn loysing, ið var tað versta, ið henda kundi Føroya fólk.

Hvørgin av hesum kostunum vann meiráluta í føroysku veljarafleiðini og harvið var prógvað, at uppskot javnað-

armanna hevði verið á beinari leið.

Tær samráðingar, ið nú vórðu uppafturteknar, fóru til heimastýrslógina — og hon er sum áður sagt í stórum eitt avrit av uppskoti javnaðarflokksins.

Hetta er veruleikin, sjálvt um Hákun vil trútta hetta til »søgulig falsum«, ósannindi og »trúttanir«.

Síðan trúttar Hákun Djurhuus niður í lesarar sínar, at »Í Sosialinum er P. M. Dam farin undir at skriva politiskt—søguligt yvirilit.«

og skrivar í hesum sambandi »at harra Dam týskt óngatíð vera for-yrði at siga sannheit við vilja.«

I sama viðfangi sum Hákun endurtekur orð Gladstones:

»Gud náði tann politikara, ið ikki sigur veljarunum sannleikan.«

trúttar hann við ósannindum og oysir politiska gallskap sín eftir P. M. Dam, ið ikki hevur skrivað eitt orð, ikki ein stav av søguligu—politisku yvirlitum okkara.

Fyrð viðari at lýsa politiska moral Hákunnar skulu við endurtaka henda óvundadropa úr eiturbíkari hansara:

»Bara at knýta navn við søga til hesa flokku av ósannindum og fólksku trúttanum, kundi ein neyvan funnið ósmædni nokk til í nøkrum skrivandi manni í Føroyum uttan júst í harra Dam. I so máta liggur hann so avgjørt í einum særklassa.«

Hvat var so henda »flokka av ósannindum og fólksku trúttanum« ella tað, ið Hákun er so meint raktur av, at hann loypur upp um øll sinnismark.

Jú, tað er tað, ið vit hava drigið saman um stjórnarstóðu fólkaflakksins, men sum Hákun sjálvandi ikki torir taka upp aftur í Dagblaðnum.

Vit lýstu stjórnarstóðu fólkaflakksins soleiðis:

1940: — Loysing, fullveldi.

1945: — Reialurðon ella personalunión.

1946: — NEI fyri loysing.

Stovna føroyskt ríki.

Lata seg reka av tingi av sama kongi, ið teir hava avsett nakrar dagar frammanundan.

1948: — Imoti heimastýrslógini.

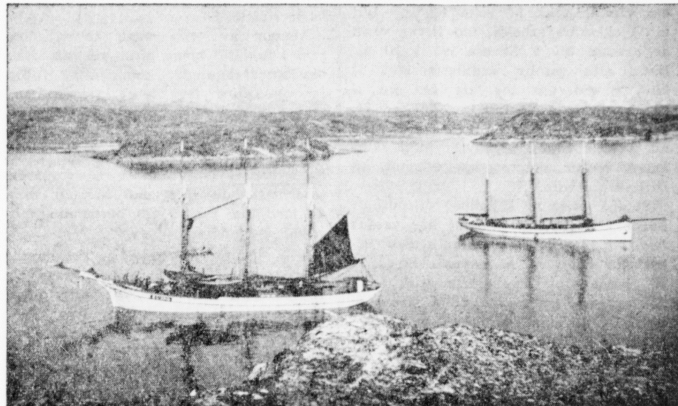
1950: — Svorja trygdareid til heimastýrslógina.

1958: — Sjálvstýri stig fyri stig.

Kanska Hákun Djurhuus rópar hetta fyri flokku av ósannindum og »falskar trúttanir«.

Tað er eyðvitað hetta, ið fólkaflakksmenn — og tá serstakliga Hákun Djurhuus — ikki tola at siggia lagt fram fyri almenningin.

HAVIÐ OG VIT:

Tað hendir av og á, at ein kann hoyra onkran av okkara literaturum grenja um, at einki kemur av skafti í okkara bókmentaheimi: »Annarleiðis var fyrr«, halda teir fyri. Hetta passar als ikki, kemur bert av tí trongd, ið liggur í sumnum romantiskum menningarskum at rósa tí farnu tíðini. Tað er ein veruleikur, at tað aldri er skapað so nógv av virðismiklum bókmentum, sum júst á okkara dögum. Besta prógv-ið er bókini hjá J. Simun Hansen, lærara og blaðstjóra: Havið og Vit. Fyrsti partur av Norðoyggja skipa- og handils søgu. Bókin er komin út á egnum forlag, og er hon 235 blaðiður stór. Hon er prentað á Klaksvíkar prentsmiðju, og er prentarbeiðið sera væl úr hondum greitt. Bókin kostar 25 kr. Hetta kann onkur í fyrstu atleggja halda vera dyrt, men tá ið ein hevur lisið bókina, undrast ein bert um, at hon kann vera seld fyri so lítið. Umframt alt lestrartilfarið eru 190 myndir í bókini. Tær flestu eru fotograferaðar, men nakrar eru eisini teknaðar av Óla Petersen, og Fritjof Joensen. Eg ivist um, at nøkur føroysk bók nakratið er komin út við so stórum og góðum myndatilfari. Har eru myndir av býlingum, handilshúsum, skipum í hópatal og ein nøgd av persónsmyndum.

Bókin víðger fyrst og fremst tíðarskeiðið 1860—1960, men fyri at skilja hetta tíðarskeið, hevur tað verið neyðugt hjá hövundanum at víðgera árin frammanundan 1860.

Ein hevur bert lisið stutt í bókini, tá ið ein er varur við, at hon er skrivað av einum klókum manni, sum umframt at hava gjørt eitt risarbeiði við at savna tilfar, eisini dugur at víðgera hetta tilfarið. Eitt hövuðsbrek hjá teimum føroyingum, sum higartil hava fingist við søguskrikan er hetta, at lesarin sum oftast ikki kann skilja, nær arin sum oftast ikki kann skilja, nær er hövundin, sum tosar. Tað er kanska

tað besta við hesi bókini, at her er ein aldri í va. Simun Hansen letur keldutílfarið standa einsamalt og ger sum minst av at komentera. Hetta ger bókina sera virðismikla, sum keldu hjá framtíðar søguskrivarum. T. d. hevur hann so fitt av brotum úr rokskapi frá Bechs handli í Klaksvík við, at ein kann gera sær eina frálika mynd av hvussu fólk hava livað í Norðoyggjum tá. Lat meg nevna eitt dømi: 7. mai 1864 kostaði eitt skerpirov tveir krónur og eitt oyra, i dag man eitt vanligt skerpirov kosta einar hundrad krónur, men tá var heldur ikki so nógv at forvinna, ikki fekt meira enn 2 oyru fyri pundið av ráfiskinum.

Hann gongur kronologisk fram. Byrjar við fyrsta frihæddilinum í Klaksvík og nertir síðan við øll handilsvirkini í Norðoyggjum líka til dagin í dag. Innanmillum víðger hann seguna hjá teim skipum, sum hesi virki hava átt — eisini skaðatilburirir verða umrøddir —. Hann nevnr eisini, hvørjir ið skiparar hava verið, hvørjar leiðir, ið hava verið royndar, hvørju veiðitól, ið hava verið nýtt, alt gjørt til lítar.

Tað er ein gomul ákera móti teim listarmonnum, sum málaðu myndir av seglskipunum, at teir vóru so fremmandir sjólvivinum víðvíkjandi, at teir alsamt lótu skipini hava slagsíðu av seglunum í gulfborð. Hetta kann á ongan hátt sigast um Simun Hansen. Tað sást alt í einum, meðan tú lesur bókina, at hann er meinkunnigur, eins og gamalur skipari, við alt sum víðvíkir fiskiskapi og sjólvívi. Tí hevur hann fingið so nógv við, sum vit aðrir hava gloynt. Eitt nú orðalista yvir allar skiparar úr og í Norðoyggjum, eitt brot úr vitasøgu okkara, nevni teirra sjóletnu norðoyinganna í tí tíðarskeiði, sum bókini snýr seg um, og statistik yvir veiðúrslitini hjá fiskiskipum í Norðoyggjum 1864—1958. Ikki minst hetta (Framhald á 2 síðu.)

Tindhólmur, ið roynir undir Bjarnoynti hevur nú 150 tons. Teir lata ikki væl at fiskiskapinum.

Explorer — enska havransóknarskipið hevur merkt um 900 fíngir undir Føroyum í samband við kanning av farleiðini hjá hýsini.

Hoyvík kom í vikuni inn við 50 hemarum, ið vegaðu 1600 kg., teir vórðu avreiddir til Bacalao.

Óla Horn, nýggi linubáturin hjá partafelagnum Hjelm í Vági kom fyrrakvöldið. Hann er gjordur í Noregi og hevur kostað góða milj. krónur.

Tað er týskvöldið komandi 18. oktober at Suðurstreymoyar Javnaðarfelag hevur fund kl. 20 í Losjuni. Á skránni er m. a. fólkatingsvalið.

Eingir pengar. Byráðið hevði fund týskvöldið. Dagsskráin var drúgv, m. a. var framhaldið av Tórfingsetu fyri, sum Petur í Gong hevur fingið at gera — hann lá lægstur í tilboðnum. Vegurin verður ikki gjordur enn, tí eingir pengar eru at gera hann fyri.

Bíðaðu í 2 tímar. Týsdagin var Streymur fyri maskinóhappi á Kalbaks- (Framhald á 2 síðu.)

Suðurstreymoyar Javnaðarfelag

hevur fund í Losjuni týskvöldið 18. oktober kl. 8. — Dagsskrá: Fólkatingsvalið og ymist.

NEVNDIN